

Soszyński, Jacek

"An Introduction to the Historiography of Science", Helge Kragh, Cambridge-New York-Port Chester-Melbourne-Sydney 1989 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/2, 160-161

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przypisy

¹ Por. J. S k a r b e k: *Koncepcja nauki w pozytywizmie polskim*. Wrocław 1968. „Monografie z Dziejów Nauki i Techniki”, tom 46; por. też recenzję tej książki, pióra S. Zameckiego, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1971 nr 1 s. 121–125.

² Por. J. S k a r b e k: *Filozofia pozytywistyczna*. W: *Historia nauki polskiej*. T. IV cz. 1 i 2. Wrocław 1987 s. 749–770; T e n ż e: *Henryk Elzenberg (1887–1967). W dwudziestą rocznicę śmierci*. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1992 nr 3 s. 3–26.

³ Por. recenzję tej książki, pióra S. Zameckiego, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1992 nr 1 s. 150–160.

⁴ L. K o ł a k o w s k i: *Filozofia pozytywistyczna. (Od Hume’a do Koła Wiedeńskiego)*. Warszawa 1966 s. 163.

⁵ Tamże s. 9–10.

⁶ Tamże s. 10–11.

⁷ Por. tamże s. 11–16.

⁸ Tamże s. 17–18.

⁹ B. S k a r g a: *Comte*. Warszawa 1966 s. 11–12.

¹⁰ Tamże s. 12.

¹¹ Tamże s. 13.

¹² Por. B. S k a r g a: *Narodziny pozytywizmu polskiego (1831–1864)*. Warszawa 1964; T a ż: *Ortodoksja i rewizja w pozytywizmie francuskim*. Warszawa 1967; T a ż: *Claude Bernard*. Warszawa 1970.

Stefan Zamecki
(Warszawa)

Helge K r a g h: *An Introduction to the Historiography of Science*. Cambridge – New York – Port Chester – Melbourne – Sydney 1989 Cambridge University Press, 235 s.

Narzekanie wśród historyków *sensu strictiori* na przygotowanie metodyczne badaczy dziejów nauki stało się już pewnym rytuałem, nikogo też nie dziwi, ani specjalnie nie niepokoi. Z przeciwległej strony spotyka się ze zrozumiałą reakcją psychologiczną wykazywania niedociągnięć merytorycznych historykom, ilekroć zabierają głos na tematy należące do dziejów nauki. W ten sposób osiągnęliśmy sytuację, jak w starym dowcipie o historykach marksistach i niemarksistach – według którego jedni nic nie wiedzą, a wszystko rozumieją, drudzy natomiast wszystko wiedzą, niczego zaś nie rozumieją. Stan ten, nie gubiąc proporcji między dowcipem a rzeczywistością, rodzi się z bardzo wielu przyczyn, wśród których wymienić należy m.in. na brak w polskiej literaturze podręcznika metodyki badań historycznych uwzględniającego specyfikę badań nad dziejami nauki. Podręczniki takie już

funkcjonują na świecie, czego przykładem jest książka duńskiego autora Helge Kragh, przetłumaczona ostatnio na język angielski, dzięki czemu udostępniona także szerszym kręgom polskiego środowiska naukowego.

Introduction to the Historiography of Science to podręcznik zwięzły i treściwy; liczy ponad dwieście stron tekstu. Choć nie znajduje to odbicia w strukturze formalnej książki, rozpada się ona dosyć wyraźnie na dwa bloki tematyczne, z których pierwszy traktuje o zagadnieniach ogólniejszych, związanych z historią historiografii nauki, sposobami jej uprawiania i niebezpieczeństwami metodologicznymi czyhającymi na badacza. Blok drugi stara się przybliżyć tematykę źródeł, ich doboru i oceny wartości dla opracowywanego tematu, szczególnie skomplikowaną w przypadku nauki XIX i XX wieku. Wielką zaletą wykładu Kragh jest w tym przypadku operowanie przykładami, ilustrującymi omawiane kwestie.

Tytuł książki Helge Kragh nie zawiera żadnego ograniczenia chronologicznego, przez co można się spodziewać równomiernego rozłożenia akcentów na całości dziejów. Jednak zainteresowania Autora zdecydowanie kierują się ku nauce nowożytnej i współczesnej, co w efekcie sprawia wrażenie pominięcia epok wcześniejszych. Mediewista przy lekturze tej pracy czuje wyraźny niedosyt, tym bardziej w sytuacji kiedy badania nad nauką późnego średniowiecza poczyniły w ostatnim półwieczu tak wielki postęp. Specyfika średniowiecznych źródeł do historii nauki, najczęściej nie uwzględniana w mediewistycznych podręcznikach źródłoznawczych, zasługuje na odrębny rozdział. Spodziewać się należy, że podobne zarzuty podniósłby historyk–starożytnik.

Książka Kragh jest podręcznikiem trafnie zatytułowanym *Wprowadzenie do historiografii nauki* i nie należy zapominać o jej propedeutycznym charakterze. Zawiera ona treści podstawowe i dlatego zalecić ją należy początkującym adeptom historii nauki. W przypadku bowiem badacza nawet o niewielkim stażu samodzielnych studiów, praca wzbudzi zniecierpliwienie, gdy odkryje on prawdy banalne, jak choćby spostrzeżenie, iż dzieje danej gałęzi wiedzy można zgłębiać wertykalnie (od początków po dzień dzisiejszy) lub horyzontalnie (osadzając ją w szerokim kontekście myśli współczesnej). Niemniej, w pracy ze studentami wydaje się, iż książka ta oddałaby nieocenione usługi, chociażby ze względu na posługiwanie się przez Autora zrozumiałym językiem (czego nie da się powiedzieć o większości polskich autorów prac metodologicznych). Dlatego też w sytuacji, kiedy w naszej literaturze historycznej podręcznika takiego brak, należałoby zastanowić się nad przetłumaczeniem pracy Helge Kragh na język polski. Tym bardziej w sytuacji, gdy Cambridge University Press, wydawnictwo, które trudno posądzić o pochopne publikowanie przekładów, uznało potrzebę takiego tłumaczenia na język angielski.

Jacek Soszyński
(Warszawa)